

KORT VERSLAG VAN DE BIJEENKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS VAN
EEN AANTAL POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP DINSDAG 15 DECEM-
BER 1964, te 's-GRAVENHAGE

=====

Aanwezig zijn de heren:

Van de politieverbindingen:

- Velsen
- Almelo
- Leiden
- Dordrecht
- Emmen
- Amsterdam (R.P.)
- 's-Gravenhage (Kon.Marechaussee)
- Hengelo (O)
- Vlaardingen
- Zaandam
- Hilversum
- Schiedam
- 's-Gravenhage (Kon.Marechaussee)

Van de B.V.D.:

Mr. J.S. Sinninghe Damsté (voorzitter), Drs. P.R. Gerbrands en
W.G. Visser (inleiders), alsmede Mr. P.G.H. van Doeveren,

Mr. DAMSTÉ, de vergadering openend, geeft het woord aan Drs. GERBRANDS voor diens inleiding over het onderwerp "Het optreden van de Russische inlichtingendiensten in het Oost-West verkeer". Alvorens daartoe over te gaan verstrekt laatstgenoemde de volgende gegevens:

Nederlandse toeristen naar:

S.U.	1963: <u>±</u> 1.260 (alle categorieën)
	1-9-64: <u>±</u> 1.470 " "
D.D.R.	1963: 4.965
	Voorjaarsmesse Leipzig 1964: <u>±</u> 900.
Hongarije	1963: <u>±</u> 710
Polen	1963: <u>±</u> 750
Roemenië	1963: <u>±</u> 125
Tsj.Slowakije	1963: <u>±</u> 930
Joegoslavië	1963: <u>±</u> 64.000

Uit S.U. en satellietlanden naar Nederland:

S.U.	1963: <u>±</u> 289 (1964 meer)
Polen	1963: <u>±</u> 2.600
Tsj.Slowakije	1963: <u>±</u> 1.100 (1964 <u>±</u> 2.000)
Hongarije	1963: <u>±</u> 2.800
Joegoslavië	1963: <u>±</u> 2.500
Roemenië	1963: <u>±</u> 350
Bulgarije	1963: <u>±</u> 350
D.D.R.	1963: <u>±</u> 1.450

Een dezer dagen, aldus de heer GERBRANDS, werd de beschikking verkregen over een

verslag van de verklaringen, afgelegd door de in februari van 1964 te Genève naar het Westen overgelopen majoor van de Sovjetrussische Staatsveiligheidsdienst Yuri I. NOSENKO.

Luidens deze verklaringen is er bij de Sovjetrussische Staatsveiligheidsdienst (K.G.B.) in 1955 een speciale afdeling opgericht voor het verzamelen van gegevens betreffende toeristische reizigers uit de Westerse landen. Deze afdeling bestaat thans nog, zij maakt als 7e Afdeling deel uit van het met contra-spionage belaste Hoofddirectoraat van het K.G.B. De taak van de 7e Afdeling is tweeledig. Enerzijds is zij belast met werkzaamheden op het terrein van de contra-spionage en beveiliging als bv. het opsporen van agenten van Westelijke inlichtingendiensten onder de toeristen, het verhinderen van propagandistische beïnvloeding van de bevolking door de toeristen en het bewerkstelligen, dat de toerist alleen datgene te zien krijgt, wat een gunstige indruk van de Sovjet Unie kan achterlaten. Anderzijds heeft de 7e Afdeling tot taak na te gaan, welke personen onder de toeristen bruikbaar zouden kunnen zijn om na terugkeer in hun eigen land inlichtingen ten behoeve van de Sovjet Unie te verzamelen. Blijkt uit de ter beschikking komende gegevens, dat er een kans bestaat, dat de betreffende persoon tot medewerking te bewegen is, dan wordt hij door personeel van de 7e Afdeling benaderd en zo mogelijk gerecruteerd. Heeft hij zijn medewerking toegezegd, dan is - voor wat hem betreft - de bemoeienis van de 7e Afdeling van het 2e Hoofddirectoraat beëindigd. Het nader instrueren en het in stand houden van het contact met hem wordt dan overgelaten aan de voor het desbetreffende land verantwoordelijke afdeling van het 1e Hoofddirectoraat van het K.G.B., belast met spionage en andere activiteiten in het buitenland.

Aan het bovenstaande dient te worden toegevoegd dat de 7e Afdeling van het 2e Hoofddirectoraat zich uitsluitend bezighoudt met toeristische bezoekers. Andere categorieën van bezoekers zoals journalisten, zakenlieden, deelnemers aan wetenschappelijke congressen, sportlieden e.d. genieten - evenals diplomaten - een overeenkomstige belangstelling van andere afdelingen van het 2e Hoofddirectoraat.

Het apparaat

Teneinde haar taken te kunnen vervullen heeft de 7e Afdeling een uitgebreid contrôlesysteem opgebouwd, waarin alle aanrakingspunten, welke de toerist met de Sovjetgemeenschap heeft, opgenomen zijn. Het verzamelen van gegevens begint reeds daar waar de aspirant-reiziger zijn eerste contacten met de Sovjets heeft: het bureau van Intourist - de Sovjetrussische reisorganisatie - dat zijn passage verzorgt, de consulaire afdeling van de Russische ambassade waar hij zijn visum aanvraagt en eventueel de Russische vervoersmaatschappij, die hem naar zijn bestemming brengt. De ervaring heeft geleerd, dat de aspirant-toerist als regel er geen bezwaar tegen heeft allerlei vragen, die hem door deze instanties worden gesteld, nauwkeurig en waarheidsgetrouw, te beantwoorden. Deze gegevens komen alle bij de 7e Afdeling terecht.

De selectie van de personen die men later ten behoeve van het 1e Hoofddirectoraat voor spionagedoeleinden wil benaderen, begint reeds in dit eerste stadium. Daartoe is in landen met veel toeristenverkeer naar de Sovjet Unie dikwijls een officier van de 7e Afdeling bij de consulaire afdeling van de Sovjet Ambassade ter plaatse voor kortere of langere tijd gedetacheerd. Hij beschikt dan over mogelijkheden en medewerkers, bv. bij in communistische handen zijnde reisbureaus, zoals het reisbureau van de Vereniging Nederland - U.S.S.R. (Vernu), en kan hierdoor van te voren reeds informatie over de aspirantreiziger inwinnen. Nadat hij de grens van de Sovjet Unie heeft overschreden, wordt de niets vermoedende toerist waarvoor bijzondere belangstelling bestaat, geen moment meer uit het oog verloren. Niet alleen de Intourist-vertegenwoordigers onder wier hoede hij reist, maar ook het personeel van de hotels waar hij verblijft, de restaurants die hij bezoekt en de vervoersinstellingen waarmee hij reist, worden - evenals alle andere personen waarmee hij tijdens zijn verblijf in aanraking komt - door personeel van de 7e Afdeling nauwkeurig geïnstrueerd. Op de ogenblikken, dat hij zich alleen waant, wordt zijn doen en laten door verborgen opgestelde microfoons en camera's geobserveerd. Het gehele controlesysteem is zodanig georganiseerd dat het proces automatisch verloopt tot aan het moment dat men voldoende over de toerist geïnformeerd is om tot verdere actie over te gaan. Op deze wijze is het mogelijk de 60.000 Westerse toeristen, die jaarlijks de Sovjet Unie bezoeken onder controle te houden en tevens, als resultaat van de op hen gerichte inlichtingenactiviteit, onder hen mensen te vinden, die bereid zijn tegen hun eigen land ten behoeve van de Sovjet Unie spionage te bedrijven.

Uit de gedetailleerde gegevens, die door NOSENKO werden verstrekt, blijkt dat ten tijde van zijn overlopen op het hoofdkwartier van de 7e Afdeling 88 officieren werkzaam waren, die kunnen beschikken over 643 goed getrainde vaste medewerkers (agenten) voor het buitenwerk en meer dan 600 vertrouwde contactpersonen bij instellingen en bedrijven waar de toerist in aanraking kan komen met Russische ingezetenen. Voor het doen observeren van toeristen kan de 7e Afdeling een beroep doen op de uitgebreide staf van volgers van het K.G.B. en kan zij beschikken over de modernste technische hulpmiddelen. Daarnaast kan zij de assistentie vragen van het personeel van de over de gehele Sovjet Unie verspreide lokale diensten van de Sovjet-russische Staatsveiligheidsdienst.

De werkmethodes

Uit het voorgaande is gebleken dat de 7e Afdeling reeds een geheel dossier over de toerist heeft kunnen opbouwen uit de gegevens die zijn binnengekomen nog voor hij de Sovjet Unie is binnengereisd. Deze gegevens worden aangevuld met rapporten welke eventueel reeds bij de 7e Afdeling of bij andere afdelingen van het K.G.B. aanwezig zijn.

Op basis van dit materiaal wordt beslist of de toerist, hetzij uit contra-spionage-oogpunt, hetzij omdat men hem als spion wil recruteran, de bijzondere belangstelling waard is. Is dit het geval, dan wordt zijn "zaak" toevertrouwd aan een officier van de onderafdeling, die voor de toeristen uit dat bepaalde land verantwoordelijk is. Alle meldingen, welke verder omtrent deze toerist binnenkomen, worden aan het dossier toegevoegd.

Aan de toerist wordt een losbladig tweeledig visum verstrekt. Bij binnenkomst in de Sovjet Unie wordt het eerste deel verwijderd en naar de 7e Afdeling gezonden. Zijn binnenreizen wordt per verreschrijver aan de 7e Afdeling gemeld. Het tweede deel van het visumformulier wordt, evenals het paspoort, van de benodigde inreisstempels voorzien. Dit deel wordt later bij het uitreizen ingenomen. Inmiddels is het inlichtingenapparaat in werking gesteld. De als kellner in de trein meereizende agent rapporteert over het drankgebruik van de toerist en in hoeverre hij dit kan verdragen. De in de bagagewagen meegevoerde bagage wordt door daarvoor speciaal getrainde agenten onderzocht. De inhoud wordt zonodig gefotografeerd. In bepaalde gevallen wordt de inhoud van zijn koffers met een speciaal soort dievenpoeder bestoven. Daar er voor ieder geval een poeder van afwijkende samenstelling wordt gebruikt is het later bv. bij de postcensuur mogelijk om na te gaan welke geschriften en voorwerpen door de toerist aan anderen zijn overgedragen.

Bij de grensoverschrijding maakt men van de toerist, zonder dat hij dit bemerkt foto's en films. Ook tijdens zijn verblijf in het land worden door de fotografen van de observatieploegen zijn bewegingen vastgelegd. De hotelkamer waar de toerist die de bijzondere belangstelling van de 7e Afdeling geniet wordt ondergebracht, is speciaal geprepareerd. De kamer is voorzien van allerlei technische hulpmiddelen (doorzichtige spiegels, microfoons, televisie-, film- en fotocamera's, infra-roodinstallaties e.d.) waarmede men zelfs in donker de toerist kan observeren en zijn gedragingen kan vastleggen. Gaat hij in een restaurant eten, dan zal men hem aan een tafel plaatsen waar men door middel van microfoons zijn gesprekken kan afluisteren en vastleggen. Is dit niet mogelijk, dan plaatst men op zijn tafel een asbak of vaas waarin een kleine radiozender is ingebouwd. Zelfs wanneer hij op een bank in een park zou gaan zitten om een gesprek te voeren, dan kan men een als steen o.i.d. gecamoufleerde kleine zender (bv. door speciaal daarop getrainde honden) in zijn nabijheid brengen, om gesprekken op te nemen en over te zenden naar een installatie, die deze gesprekken op de band vastlegt.

De 7e Afdeling beschikt over een grote staf van agenten waaruit men de juiste mannelijke en vrouwelijke personen kan kiezen, die contact met de toerist moeten opnemen.

Is hij bv. een muziekliefhebber dan zal hij tijdens een concert "toevallig" naast iemand gezeten zijn, die zijn voorkeur voor bepaalde componisten blijkt te delen en die zich voldoende in een vreemde taal kan uitdrukken om een gesprek met de toerist op gang te houden. Beroep, hobbies, belangstelling voor de andere of eigen sexe e.d. bieden steeds wel aanhakingspunten voor de uitgezochte agenten. Deze contacten hebben in de eerste plaats ten doel zoveel mogelijk informaties over de toerist te verzamelen; daarnaast dienen zij de weg te banen voor een eventuele benadering en recruterings.

Naast de agenten die men tegen de toerist inzet laat de 7e Afdeling iedere Rus die met hem in aanraking komt over hem rapporteren. In eerste instantie zijn dit de Intourist reisleiders, het personeel in restaurants en hotels, de gidsen en tolken en andere personen, die beroepshalve met de toerist in contact komen. Daarnaast echter wordt iedere andere Rus die op welke andere toevallige wijze dan ook met de toerist in gesprek komt, door functionarissen van de 7e Afdeling ondervraagd en wordt hij verplicht ieder verder contact, dat hij later nog met deze zelfde toerist mocht hebben, uitgebreid te rapporteren.

Het doel van deze massale op de toerist gerichte inlichtingenactiviteit is zoveel mogelijk compromitterend materiaal over hem te verzamelen. Acht men de tijd daarvoor rijp dan gebruikt men dit materiaal. Het kan ook jarenlang in het dossier blijven liggen tot zich een veelbelovende situatie voordoet. Een jonge man, die zich tijdens een reis van een studentengroep, een sexueel slippertje veroorlooft, zal zich, wanneer hij daarmee geconfronteerd wordt, niet laten intimideren. Vijf jaar later, wanneer hij inmiddels gehuwd is en een functie bij een overheidsinstelling heeft gekregen, zal hij het minder aangenaam vinden, wanneer men hem dreigt de toenmaals gemaakte foto's aan zijn vrouw of aan zijn chefs te zullen sturen. Ook hier komt weer de bijzondere eigenschap van de Russische Staatsveiligheidsdienst om de hoek kijken, nl. het eindeloze geduld waarmee men een zaak opbouwt.

Ofschoon men zeer gaarne iemand zal recruterens die bereid is uit ideologische overwegingen spionagediensten aan de Sovjet Unie te bewijzen, blijkt toch in de praktijk dat recruterings in verreweg de meeste gevallen plaats vindt door compromittering door middel van buitenechtelijke sexuele en homoseksuele verhoudingen, beweerde spionage (vnl. fotograferen van verboden objecten en plaatsen), geprovoceerde zwarte handel en andere al dan niet geprovoceerde criminele activiteiten.

De eerste twee methodes, compromittering door middel van sexuele misdragingen, worden bij voorkeur toegepast, omdat men in die gevallen de daad op foto's en films kan vastleggen, welke "documents" men eventueel lange tijd daarna nog kan gebruiken. In het rapport waaraan deze gegevens ontleend zijn worden de volgende voorbeelden gegeven:

1. Een Amerikaanse toeriste ontmoet in Kishinev een jonge Rus, die zegt ingenieur te zijn. Deze man biedt aan met haar naar Sochi te gaan. Tussen hen ontwikkelt zich een intieme relatie, welke in de volgende dagen tot sexuele gemeenschap leidt. Op een avond neemt de ingenieur de Amerikaanse toeriste mee op een wandeling door een park. Daar hebben zij opnieuw zeer intiem contact. In deze situatie worden zij plotseling in het licht van schijnwerpers gezet. De toeriste wordt gearresteerd en naar het politiebureau gebracht. Hier wordt zij enige dagen vastgehouden op beschuldiging van het plegen van ontucht in het openbaar. Als bewijsmateriaal laat men haar foto's zien van het samenzijn met de Russische ingenieur. Zij wordt herhaaldelijk ondervraagd, waarbij haar ondervragers haar er ook van beschuldigen agente van de Amerikaanse inlichtingendienst te zijn. Zij vertellen haar, dat zij uit de moeilijkheden kan komen wanneer zij bereid is met de Russische dienst samen te werken.

2. Een Amerikaans leraar aan een middelbare school, die sterke communistische neigingen had, wordt in de zomer van 1963 in de Sovjet Unie gearresteerd wegens een homosexueel contact met een homosexuele K.G.B.-agent. Hij wordt ruim een maand gevangengehouden. Het K.G.B. verdacht hem ervan, dat hij een Amerikaanse agent was (hetgeen niet het geval was), daar hij in de Sovjet Unie in contact probeerde te komen met de familieleden van een in de U.S.A. wonende Rus, die op zijn beurt een K.G.B. agent was. Onder overlegging van de gebruikelijke foto's van zijn homosexuele gedragingen trachtte men hem tot een bekentenis en verdere medewerking te brengen.

3. Een Amerikaanse toerist kwam in februari 1963 in Kiëv in contact met een jonge Rus. Deze kwam op zijn hotelkamer en vroeg hem of hij een van zijn kostuums zou willen verkopen. Zij spraken af, dat zij de volgende dag elkaar bij een klein museum zouden ontmoeten om de transactie verder af te wikkelen. Toen dit geschiedde, doken er vijf mannen op, die hen arresteerden en naar het politiebureau brachten. Daar werden zij beschuldigd van zwarte handel. Degenen die hem verhoorden lieten tegenover de Amerikaanse toerist doorschemeren, dat zij de zaak wel onderhands zouden kunnen afwikkelen, wanneer hij coöperatief zou willen zijn en geen melding van zijn belevenissen bij de Amerikaanse Ambassade zou doen.

4. In de herfst van 1963 werd in Moskou een gehele zaak in scene gezet tegen Prof. BARGHOORN. Terwijl hij van zijn auto naar de ingang van zijn hotel wandelde, werd hij aangesproken door een jonge man, die hem vroeg of hij Amerikaan was. Toen BARGHOORN bevestigend antwoordde, duwde de jonge man hem een pakje in de handen. Onmiddellijk daarop werd BARGHOORN door twee politieambtenaren in burger gearresteerd en naar een politiebureau gebracht. Hij werd twee weken lang op beschuldiging van spionage vastgehouden.

Conclusies

De Russen hebben een uitgebreid, goed geëquipeerd apparaat opgebouwd om Westelijke toeristen die de Sovjet Unie bezoeken, onder contrôle te houden en eventueel voor hun eigen doeleinden te recrutereren.

Omtrent iedere toerist worden informaties verzameld. De toerist die men, hetzij uit contra-spionage-oogpunt, hetzij omdat hij voor spionagedoeleinden gerecruteerd zou kunnen worden, interessant vindt, wordt bijzonder in het oog gehouden. Men brengt tegen hem alle mogelijke middelen in het geweer, provoceert compromitterende situaties en recruteert hem onder dwang.

Een belangrijk aantal van deze recruterings heeft geen follow-up omdat de toerist, teruggekeerd in zijn eigen land, aan de autoriteiten zijn ervaringen mededeelt. Anderen zwijgen weliswaar over het hun overkomene, doch geven niettemin geen gehoor aan verdere verzoeken of dreigementen. Een niet onbelangrijk aantal blijkt echter voor de Russische Staatsveiligheidsdienst van waarde te zijn. Hun latere activiteit als spionage-agent weegt ruimschoots op tegen de ongetwijfeld zeer hoge bedragen, die men in het werk van de 7e Afdeling geïnvesteerd heeft.

Op basis van het voorgaande kunnen wij uit het oogpunt van de Nederlandse binnenlandse veiligheid stellen, dat iedere toerist die de Sovjet Unie bezocht in omstandigheden verkeerd kan hebben, op grond waarvan een recruterings door de Russische Inlichtingendienst mogelijk zou zijn geweest. Het is derhalve gewenst dat door de B.V.D. wordt geregistreerd welke personen de Sovjet Unie bezoeken. In het geval dat betrokkene, indien hij gerecruteerd zou zijn, door zijn functie of plaats in het maatschappelijk bestel een gevaar voor de veiligheid van de staat zou opleveren, is het gewenst - zo mogelijk door een gesprek met betrokkene zelf - na te gaan of tijdens het verblijf in de Sovjet Unie benadering en/of recruterings heeft plaats gehad.

In aansluiting op de inleiding van de heer GERBRANDS spreekt de heer W.G. VISSER over een recent spionage-geval, nl. de zaak DRUMMOND.

Nelson Cornelious DRUMMOND, oud ± 30 jaar, van beroep "yeoman" (matroos, belast met eenvoudige administratieve werkzaamheden) bij de Amerikaanse Marine, verbonden aan het stafkwartier te Londen, werd in die stad op een avond tegen het einde van 1957 of begin 1958 op straat aangesproken door een goedgeklede man, die met een buitenlands accent sprak. Deze nodigde de zeeman uit met hem mee te gaan naar een café, waar ze lange tijd bleven drinken en praten, waarna de vreemdeling alle verteringen betaalde en een afspraak met hem maakte voor de volgende dag.

De volgende avond vroeg de vreemdeling de zeeman of deze hem tegen betaling van £ 250 kon helpen aan een legitimatiebewijs van de Amerikaanse Marine. De zeeman beloofde zijn best te zullen doen en kreeg, tegen kwitantie, onmiddellijk £ 250 uitbetaald, doch hij slaagde er niet in het gevraagde te bemachtigen. Na enige tijd nam de vreemdeling hem mee naar de Russische ambassade, waar hij zich bekend maakte als kolonel van het Russische leger. Drummond werd geprest de Russen vertrouwelijke informatie te verschaffen, onder de bedreiging dat de kwitantie voor £ 250 anders aan de Amerikaanse autoriteiten zou worden overhandigd. Hiermee begonnen de spionageactiviteiten van Drummond, die bij het genoemde Marine Stafkwartier werkzaam was als postkamerbeheerder, en toegang had tot hoogerubriceerde documenten zowel betrekking hebbend op de Amerikaanse Marine als op Marine-activiteiten van de NAVO. Korte tijd later werd hij overgeplaatst naar de V.S. Vóór zijn vertrek kreeg hij instructies van zijn Sovjet-contacten hoe hij met de Russen in de V.S. contact op moest nemen. Op de eerste zaterdag van elke maand moest hij om 7 uur 's avonds de 7e Avenue in New York in zuidelijke richting aflopen, komend van de 125ste straat en daarbij een zwarte aktentas bij zich hebben. In het tweede knoopsgat van zijn overhemd moest hij een speciale manchetknoop dragen, die zijn Sovjetcontact hem had gegeven. Wanneer hij zou worden aangesproken door iemand die het andere exemplaar van deze manchetknoop droeg, zou hij op diens vraag: "Weet U ook de weg naar Savoy Ballroom?" moeten antwoorden: "Jazeker, ik zal U de weg wijzen". Deze persoon zou dan zijn spionagecontact in de V.S. zijn.

Bij de eerste ontmoeting die op boven omschreven wijze tot stand kwam, kreeg hij opdracht iedere maand op dezelfde dag en hetzelfde tijdstip op dezelfde plaats aanwezig te zijn en daarbij informatie mee te brengen. Zijn contact maakte zich bekend als "Mike".

Hierna had Drummond geregeld ontmoetingen met 3 verschillende Sovjet-contacten, die hem allen slechts bekend waren onder de naam "Mike". Hij verschaftte deze personen vertrouwelijke Marine-documenten, afkomstig van de archieven van het "USS Caperton", waarop hij aanvankelijk geplaatst was en later van de "Electrotechnische Mobiele Eenheid" nr. 8 (METU-8), die zich bevond op de Amerikaanse Marinebasis te Newport, Rhode Island, waarheen hij begin 1960 werd overgeplaatst. Behalve de regelmatige ontmoetingen begaf Drummond zich 3 keer op eigen initiatief naar de Sovjetvertegenwoordigers bij de V.N. te New York om documenten af te geven en geld te ontvangen. Zijn komst aan dit officiële adres veroorzaakte steeds grotere ontsteltenis bij de Russen en zij gaven hem toen een telefoonnummer op, met behulp waarvan hij, zo nodig, ontmoetingen kon arrangeren. Ook ontmoette hij de 3 verschillende Sovjetfunctionarissen wel in hun appartementen. In totaal had hij vanaf 1958 tot zijn arrestatie op 28-9-1962 tussen de 30 en 40 ontmoetingen met zijn Russische contacten.

Discussie

Betr: De inleiding van de heer GERBRANDS.

De heer vraagt of de inlichtingendiensten van de satellietlanden door de Sovjetrussische worden geleid, of autonoom zijn.

De heer GERBRANDS antwoordt, dat deze diensten worden geleid door de Sovjetrussische. Vóór de "ontdooiingsperiode" van Gomoelka huisden de Sovjetrussische en de Poolse inlichtingendiensten in één gebouw. De Russen betrokken later een ander gebouw, maar de samenwerking is eender gebleven. Het "voor"-werk wordt door de Polen gedaan, het wezenlijk belangrijke werk echter door de Russen. Op een vraag van de heer antwoordt de heer GERBRANDS, dat de 28 gepenetreerde reisbureaus weliswaar in het Westen van Europa zijn gevestigd, maar niet in Nederland.

Naar aanleiding van een terzake gedane opmerking door de heer antwoordt de heer GERBRANDS, dat het ondoenlijk is een onderzoek te doen instellen naar de belevenissen van iedere toerist, die een bezoek aan Sovjet Rusland brengt. De belangstelling welke Joegoslavië alsook Tsjechoslowakije voor het toerisme aan de dag legt, vloeit voort uit de behoefte aan deviezen, aldus antwoordt de heer GERBRANDS de heer . Door arrestatie van bepaalde toeristen wekt men bij de bevolking afschrik voor vreemdelingen. Dit laatste is in Tsjecho-Slowakije geconstateerd.

Betr: De inleiding van de heer VISSER.

Op een vraag van de heer antwoordt de heer VISSER dat de bij deze zaak betrokken Russen later tot persona non grata zijn verklaard. Zij werden in een eerder stadium gearresteerd.

Rond de vraag of de politie bevoegd is leden van het corps diplomatique aan te houden ontstaat een uitgebreide discussie.

Met de door de heer DAMSTÉ geopperde zienswijze, dat de politie een autobestuurder in geval van een aanrijding, waarbij schade is veroorzaakt, ter nadere identificatie en regeling van de schade naar een plaats van verhoor kan brengen, ook indien hij een politieke status bekleedt, is de vergadering het eens.

Naar aanleiding van desbetreffende opmerkingen van enige aanwezigen antwoordt de heer GERBRANDS, dat al moge de benadering van DRUMMOND naïef schijnen, het een feit is, dat de Russen juist deze man met succes benaderen, die hun dus aangewezen moet zijn. De "talent-spotter" is niet ontdekt en doet, naar verondersteld mag worden, nog steeds zijn werk. De "spotter" is het kostbaarste bezit van de tegenpartij en die is in deze zaak niet uitgeschakeld.

De heer SINNINGHE DAMSTÉ deelt voorts mede, dat de "Richtlijnen inzake exploitatie van gegevens" om onbekende redenen nog niet door de Minister van Binnenlandse Zaken zijn uitgegeven.

Rondvraag

Op een uit de vergadering gekomen vraag antwoordt Mr. DAMSTÉ, in een der volgende vergaderingen terug te zullen komen op het vraagstuk van het al of niet bewaren van de zg. hotelbriefjes met betrekking tot de vreemdelingencontrôle.

De heer wijst erop dat de politie personen met een diplomatieke status kan overbrengen naar een plaats van verhoor teneinde te onderzoeken of de betrokkene persona grata, dan wel persona non grata is.

De heer DAMSTÉ herinnert eraan dat volgens het verdrag van Wenen, de diplomaten in het criminele vlak onschendbaar zijn, daarentegen niet in civiel-rechtelijke zaken. Met enige goede wil behoeft men echter geen last te hebben van dit verdrag, het is trouwens logisch dat ondervraging op het politiebureau plaatsvindt.

Mr. DAMSTÉ sluit de vergadering met op te merken, dat de BVD in het afgelopen jaar veel in het nieuws is geweest; zeer in het bijzonder werd over de BVD gepubliceerd in het orgaan van het Verbond van Wetenschappelijke Onderzoekers.

Er zijn veel klachten onderzocht, doch de BVD is er goed uitgekomen.

Nu wij "bedreigd" worden door een Ombudsman, aldus Mr. DAMSTÉ, wil ik er op wijzen, dat wij bij het antecedentenonderzoek nog scherper en genuanceerder moeten gaan werken. In deze zijn de "Richtlijnen" voor de politie een duidelijke steun. Het is te betreuren, dat deze nog niet verzonden zijn.

Hij wenst de aanwezigen vervolgens voor het komende jaar veel succes in hun werk, en geluk voor hen zelf en hun gezin. Hij dankt hen allen voor de steun, welke zij in het afgelopen jaar aan de Dienst hebben verleend.

In overleg met de vergadering stelt Mr. DAMSTÉ de datum van de volgende vergadering vast op 23 maart 1965

februari 1965